

Interview

Jiří Matoulek, Vojtěch Spáčil

Pane prorektore, jste ve funkci tři roky. V čem je obsah práce prorektora jiný než, když jste zastával funkci vedoucího katedry nebo proděkana Ekonomické fakulty ?

Funkce prorektora je zcela manažerská. Gesce mého útvaru se neustále během působení ve funkci rozrůstala a dnes zahrnuje útvar řízení jakosti, archiv univerzity, útvar péče o studenty, útvar ubytovacích a stravovacích služeb a rekreační středisko Desná. Celkově mám na starosti okolo 200 zaměstnanců a spravuji finanční objem přes 100 miliónů korun. I přitom všem stále přednáším předměty Ekonomie trhu práce B a Trh práce země EU, jsem garantem oboru Národní hospodářství a stále se snažím pracovat na výzkumných úkolech.

Víme, že předmětem Vašeho výzkumného zájmu je dlouhodobě trh práce? Čím se konkrétně ve výzkumu zabýváte?

V 90. letech, kdy Česká republika měla vysokou míru nezaměstnanosti, tak jsme se s kolegy zabývali obecnými záležitostmi vývoje trhu. Nyní, kdy je situace samozřejmě poněkud jiná, se specializujeme s týmem kolegů a doktorandů z národohospodářské katedry na problematiku odměňování a mobility pracovních sil, v rámci dílčích projektů i na zaměstnávání zdravotně postižených pracovníků na úrovni regionálního trhu práce. Ve spojitosti s konferencí Kariéra 2008+ jsme pořádali dotazníkové šetření mezi zaměstnavateli, kdy jsme se zajímali o jejich požadavky na úroveň odborného profilu jak středoškoláků, tak vysokoškoláků. Výstupy z této studie jsme publikovali a posloužily nám i jako témata pro koncipování odborné náplně konference Kariéra 2009+.

Co je hlavním mottem Kariéry 2009+ pro tento rok ?

Kariéra vznikla jako reakce na původní veletrhy pracovních příležitostí, v rámci nichž si firmy zaplatily veletržní stánek a snažily se prostřednictvím osobního kontaktu se studenty naplnit své personální databáze. Na krátké následné konferenci si pak zaměstnavatelé postěžovali, že absolventi nenaplnují jejich představy, že jim chybí jak odborné znalosti, tak jazykové předpoklady. Na této úrovni zpravidla spolupráce s firmami skončila, protože byla zajišťována soukromou firmou.

Myslíme si, že nastal čas nastavit spolupráci s firmami do zcela jiné dimenze. Především by se mělo diskutovat, jaký by měl být profil absolventa, neboť vysoké školy mají svou představu o profilu, který může být značně rozdílný od představ zaměstnavatelů. Záměrem Kariéry 2009+ je, abychom, kromě toho, že si firmy naplní své databáze, což je pro ně stále motivující, je přiměli ke společnému řešení problémů. Abychom zjistili, co firmy konkrétně potřebují, aby se podílely na tvorbě učebních plánů, aby do tvorby těchto plánů aktivně vstupovaly, aby přijímaly studenty na odborné praxe, aby nabízely vysokým školám témata pro bakalářské a diplomové práce, ale především aby vysoké školy získaly jasnou zpětnou vazbu, co zaměstnavatelé skutečně potřebují.

Smyslem konference zároveň je, abychom se všechny vysoké školy Moravskoslezského kraje sdružili společně s velkými firmami (hlavním partnerem konference je Arcelor Mittal), ale i institucemi jako je Krajský úřad, magistrát města Ostravy nebo Úřad práce.

Jaká je úroveň spolupráce mezi vysokými školami při přípravě konference?

Výborná. Všechny čtyři vysoké školy (VŠB-Technická univerzita, Slezská univerzita, Ostravská univerzita, Vysoká škola podnikání) jsou aktivně zapojeny v programovém i organizačním výboru.

Možná, když jste koncipovali program Kariéry Plus 2009+, jste asi netušili, že se situace na trhu práce dramaticky změní? Jak ovlivnilo přípravu konference současná celosvětová ekonomická krize?

Když jsme v létě roku 2008 začali připravovat program konference, neexistoval ani nástin ekonomické krize a víze, že by firmy měly své zaměstnance propouštět. Spíše naopak, existovala silná poptávka po pracovní síle a to v celém segmentu od nejméně kvalifikované práce až po absolventy vysokých škol. Když se ekonomická krize objevila, tak jsme pružně zařadili do programu konference sekci „Flexibilně proti krizi, aneb změna

je normální". Chceme diskutovat, co krize znamená pro největší zaměstnavatelé a jak se s tím umí vyrovnávat. Společnosti mají většinou vypracovány personální plány na delší časové období a doufáme, že ani momentální krize je neodradí od účasti na veletrhu pracovních příležitostí a konferenci. Podařilo se nám získat jako moderátora této sekce bývalého hejtmana Moravskoslezského kraje pana Evžena Tošenovského. Účast v sekci přislíbili i personální ředitel společnosti Arcelor Mittal Ctirad Lolek i generální ředitel společnosti Vítkovice Jan Světlík.

Mají studenti možnost se zúčastnit konference i aktivně?

Určitě mají. Účast studentů je přímo žádoucí. Konference je pro všechny studenty všech participujících univerzit zdarma, jen je třeba, aby se zaregistrovali na webovských stránkách. My jsme v minulém roce připravili v rámci konference studentskou sekci, která se zabývala výukou jazyků a do které byli studenti aktivně a intenzivně zapojeni. V tomto roce sice přímo studentskou sekci nenabízíme, ale studenti se mohou zapojit do diskuse v rámci všech pěti pracovních sekcí konference.

Můžete prozradit jaká je struktura konference?

Nechceme, aby konference sestávala jen z příspěvků pozvaných vystupujících. Každá sekce je plánována jako dvouhodinová a jen první hodina obsahuje vystoupení řečníků, kteří by měli vyprovokovat účastníky k diskusi. Druhá hodina je pak otevřeným fórem, ve kterém může kdokoliv zareagovat na diskutované problémy.

Kolik zaměstnavatelů se letos zúčastní veletrhu pracovních příležitostí Kariéra 2009+?

Na veletrh máme v současné době přihlášeno kolem 90 firem, což je počet přibližně stejný jako v minulých letech. Veletrh kompletně proběhne v Nové aule VŠB-TU. Pro letošní rok jsme zrušili možnost vystavovat v menze, protože jsou to dvě od sebe vzdálená místa a někteří zaměstnavatelé si stěžovali, že zájem studentů o veletržní prostory v menze nebyl tak intenzivní jako v Nové aule. Pro nás však veletrh představuje doprovodnou aktivitu, důležitější je pro nás konference. Budeme rádi, když co největší počet zástupců firem zůstane na konferenci a bude se podílet na diskusi v rámci předložených témat.

Jak vidíte pane prorektore současnou situaci na trhu práce?

Víte, když člověk čte a slyší všechny ty negativní zprávy, tak bych byl rád, kdybych mohl říct něco pozitivního v záplavě katastrofických předpovědí. Myslím si, že současná ekonomická krize je krátkodobá a když se podíváme na problém z dlouhodobého pohledu, tak je jasné, že menší firmy i velké společnosti nemohou propustit své nejlepší zaměstnance, do kterých v minulosti investovaly nemalé peníze. Ekonomická krize se dotkne spíše zaměstnanosti nízko kvalifikovaných a dalších ohrožených skupin pracovníků, a já jen doufám, že nárůst nezaměstnanosti nebude až tak dramatický, jak se dnes někdy publikuje. Bohužel realita může být horší, protože se objevují stále nové zprávy.

I když připustíme, že krize bude mít krátkodobý charakter, lze asi stěží očekávat, že se situace dramaticky zlepší během tří měsíců, kdy absolventi navazujících magisterských programů ukončí studium a budou hledat uplatnění na trhu práce.

S tím souhlasím a právě proto jsem zvědavý na výsledek konference a zajímá mě, s čím vystoupí velcí zaměstnavatelé a jaký bude postoj firem ke studentům, kteří přijdou na veletrh pracovních příležitostí. Bude důležité sledovat, jak se bude vyvíjet personální politika zaměstnavatelů vůči absolventům vysokých škol.

Vzhledem k tomu, že ekonomická krize postihla především průmyslové společnosti, které sídlí i v tomto regionu, nemůže mít krize vliv na to, že opět se zvýší počet absolventů, kteří opustí tento region a budou hledat pracovní uplatnění v Praze?

Určitě tato možnost tady samozřejmě existuje. Pro letošní absolventy to může být určité řešení, protože Praha má stále nízkou nezaměstnanost a trh je tam hlavně v určitých profesích nenasycený. Myslím si však, že jestli se začnou objevovat první pozitivní signály a já doufám, že se budou objevovat již v létě, tak by se mělo jednat jenom o krátkodobý až střednědobý výkyv. Jsem v tom optimista.

Prozatím jsme se bavili o hledání pracovního uplatnění u velkých zaměstnavatelů, ale vy sám moderujete sekci, která má diskutovat i úlohu vzdělávání pro zvýšení podnikavosti studentů v rámci bodu „Jak a proč odvracet lidi od bezpečných přístavů velkých firem, úřadů, veřejných škol k nejistotě podnikání“? Jakým způsobem univerzita podporuje podnikavost studentů?

Univerzita má vybudovaný Podnikatelský inkubátor v rámci Centra pokročilých inovačních technologií. Pokud vím pracuje nyní v inkubátoru také jedna firma absolventa naší univerzity a i to může být způsob, tedy podnikatelská aktivita, jak překlenout přechodnou krizi na trhu práce. Samozřejmě je třeba mít dobrý podnikatelský záměr s nosnou myšlenkou.

Pane prorektore ve Vaší gesci je i zajištění stravovacích služeb. V rámci ankety, kterou jsme realizovali, si studenti pochvalovali rekonstrukci menzy č.5 v Ostravě – Porubě, naopak si stěžovali na problém s hygienou příborů.

Jako velké stravovací zařízení jsme kontrolováni skoro nejčastěji v Ostravě a nikdy nebylo shledáno z pohledu hygienické stanice žádné pochybení. Je třeba si uvědomit, že denně se v menze vydá 3.000 jídel, na začátku semestru je to ve špičce i 4.000 jídel a může dojít i k těmto jednotlivým pochybením. O problému s hygienou příborů však víme a pravidelně ho s vedením menzy řešíme. Jde především o optimální nastavení myček na nádobí.

Někteří studenti by uvítali v menzách nákup jídla s možností využití tzv. dvojích cen. Normální cena za klasickou porci a potom cena pro jedlíky, kterým klasická porce nestačí. Je možné do budoucnosti uvažovat o systému dvojích cen?

Každé jídlo v menze je normováno a pro studenty dotováno a byl by problém, jak to ekonomicky vyřešit. Student si však už nyní může přikoupit ještě jedno jídlo, které sice nebude dotováno, ale může uspokojit jeho zvýšenou potřebu. Myslím, že pokud je někdo velký jedlík, může požádat o větší přílohu při výdeji stravy a věřím, že bude uspokojen, sám jsem toho byl svědkem.

Na Ekonomické fakultě je situace trochu komplikovanější, neboť menza na Reální ulici není v majetku Technické univerzity a spravuje ji Ostravská univerzita a studenti si stěžují jak na omezenou kapacitu, tak na ceny, které jsou vyšší než v menzách v Ostravě-Porubě.

Problém je v tom, že jsme v minulosti museli menzu na Reální ulici předat ostravské univerzitě a v současnosti máme pouze počítačové napojení, které umožňuje přidělovat univerzitní dotaci na každé jídlo. Provozování menzy a složení stravy je v kompetenci Ostravské univerzity. Jsme si vědomi problému s kapacitou, Ostravská univerzita plně nedotuje režii na jídlo, takže každý strávník si musí připlácet 8 Kč na režii.

Jak vypadá situace s bufetem na Sokolské třídě 33?

Co se týče bufetu, vidím problém ve špatném rozhodnutí při rekonstrukci budovy E na Havlíčkově nábřeží. Původně bylo přízemí budovy zamýšleno pro vybudování stravovacích kapacit, kam by se jídlo dováželo tehdy z menzy Reální, dnes z menzy v Porubě. Nakonec bylo preferováno vybudování učeben, takže Ekonomická fakulta má k dispozici pouze bufet, který je v soukromém pronájmu a který má omezenou kapacitu pro výdej, odhaduji 100 – 200 jídel denně.

Od začátku ledna 2009 mohou zaměstnanci nakupovat v bufetu stravu na karty a uvažuje se i o této možnosti i pro studenty. To by platilo jen tehdy, pokud bychom jej mohli převzít jako součást stravovacích služeb univerzity, denně bychom zde dováželi dvě jídla připravovaná v menze v Porubě stejně jako se tomu děje na detašovaných pracovištích Fakulty stavební a Fakulty bezpečnostního inženýrství. Je to výsostně rozhodnutí Ekonomické fakulty, jakému modelu dá v budoucnosti přednost.

Bylo by reálné, aby studenti mohli navštěvovat restaurační zařízení nové radnice, kam již chodí zaměstnanci fakulty?

V použití studentské karty a započtení dotace by technický problém nebyl. Zařízení však provozuje hotel Atom, který si nepřál, aby toto zařízení navštěvovali studenti Ekonomické fakulty a my jsme museli při podpisu smlouvy jejich přání respektovat.

Jaká je dnes situace na kolejích v Ostravě-Porubě, které spravuje VŠB-TU? Je kapacita kolejí dostatečná při stále rostoucím počtu studentů?

Kapacita kolejí je 3800 lůžek. Využití kolejí se liší v průběhu roku, neboť při zahájení akademického roku v polovině září existuje převis poptávky o desítky procent, ale v únoru a březnu se pak objevují desítky, někdy i stovky volných míst. To je celkem logické, neboť ubytovací stipendium umožňuje studentům větší volnost při výběru ubytování. V případě, že nezískají ubytovací dekret na koleje v září, mohou si pronajmout soukromé ubytování a pak zpravidla již nemají zájem se vracet, byť ubytování na kolejích je levnější. My se snažíme vůči těmto studentům uplatňovat politiku zvýhodnění. Pokud se student ubytuje v období, kdy existuje převis nabídky na poptávku, má přednost při ubytování v následujícím akademickém roce. Uvědomujeme si, že nevyužitá kapacita kolejí znamená horší hospodářský výsledek, což snižuje možnosti investice do rekonstrukce kolejí.

Jaká je vlastně cena ubytování na kolejích?

VŠB-TU má nejlevnější koleje v České republice, neboť cenová politika univerzity je založena na dvou faktorech. Prvním faktorem je, že univerzita chce nabídnout relativně levné ubytování a tím získat komparativní výhodu při přijímacím řízení. Zároveň si uvědomujeme, že kvalita ubytování není zrovna nejvyšší, neboť koleje jsou za 40 let provozu velmi opotřebovány. Vzhledem k tomu že univerzita poskytuje jedny z největších ubytovacích stipendií v rozmezí 800 - 1000 Kč a pokud měsíční cena ubytování na kolejích je v rozmezí 1800 - 2000 Kč (včetně internetu), jsou reálné náklady pro studenta velmi přijatelné.

Je možné požádat o lepší komfort bydlení na kolejích? Například si připlatit za možnost ubytování ve dvoulůžkovém pokoji namísto třílůžkového?

V principu to možné je, neboť studenti mají možnost podepsat jeden ze dvou typů smluv. Buď mohou požádat o dekret ubytování na rok, nebo mohou využít ubytování na celou dobu studia. Vzhledem k tomu, že ve druhém případě studenti platí i v průběhu prázdnin, mají přednostní právo při volbě místa ubytování.

České studenty v zimním semestru rozzlobilo, že zahraniční studenti přijíždějící na univerzitu v rámci programu ERASMUS poškodili zařízení kolejí téměř bez postihů.

Tento akademický rok přijel studovat na naši univerzitu téměř dvojnásobný počet zahraničních studentů oproti minulému roku a zdálo se nám organizačně jednodušší je sestěhovat na jedno patro. Dnes už víme, že to byla chyba. Všichni studenti, kteří se podíleli na ničení majetku, byli podmíněčně propuštěni ze studia a musím říci, že od té doby se situace zklidnila. V příštím akademickém roce bychom rádi rozmístili zahraniční studenty do pokojů s českými studenty. V nejbližším dnech rovněž uvažujeme najmutí bezpečnostní služby na noční hodiny.

Nebýlo by vhodné motivovat studenty k úspoře energie? Na kolejích bydlí studenti, kteří elektrickou energii šetří, a zároveň studenti, kteří nechávají svítit na kolejích i přes víkend, kdy odjíždějí za rodiči.

Rádi bychom instalovali na kolejích měřiče spotřeby, ale současný stav rozvodů elektrické energie to neumožňuje. Zároveň analyzujeme, zda vybudování systému rozvodů a instalace měřičů nebude dražší než potencionální úspora při racionálním hospodaření s elektrickou energií.

Pane prorektore, Vaše práce je jistě náročná, jak se udržujete v kondici?

Sport je neoddelitelnou součástí mého života. Už 26 let hraji pravidelně sálovou kopanou, lyžuji, běhám, jezdím na kole a na kolečkových bruslích.

Zajímáte se i o kulturu?

Rád navštěvuji divadlo, poslouchám hudbu, rád čtu knihy, i když s tím je trochu problém vzhledem k nedostatku času.

Jak druh hudby máte nejraději?

Mám rád rock a vážnou hudbu, možná to nejde dohromady, ale to jsou mé dva oblíbené žánry.

Jakou z rockových kapel máte nejraději?

Asi Vás překvapím, ale AC/DC.

Tak to máte určitě koupenný lístek na březnový koncert?

Bohužel, nemám.

Tak držíme palce, aby se Vám ho podařilo sehnat, děkujeme za rozhovor a přejeme mnoho úspěchů konferenci Kariéra 2009+.